

Door Tjerk Dalhuisen met dank aan Willem Stoop

Op veel plaatsen in de wereld neemt de bodemvruchtbaarheid in verontrustend tempo af. Erosie en intensieve landbouw putten de bodems uit en vormen een gevaar voor de toekomstige voedselproductie. Niet voor niets hebben de VN het jaar 2015 uitgeroepen tot het Jaar van de Bodem om aandacht te vragen voor dit urgente probleem.

Zelfs in de vruchtbare rivierdelta in Nederland en Vlaanderen kampen we op een aantal plaatsen met problemen als verdichting van de bodem, teruglopende gehalten aan organische stof, verdroging, verzuring en afnemende bodemvruchtbaarheid. Dat is opmerkelijk, omdat we door de import (en dierlijke consumptie) van miljoenen tonnen soja jaarlijks in feite grote hoeveelheden Zuid-Amerikaanse bodemvruchtbaarheid importeren. Dat manifesteert zich wel in een mestoverschot, maar niet in toegenomen bodemvruchtbaarheid.

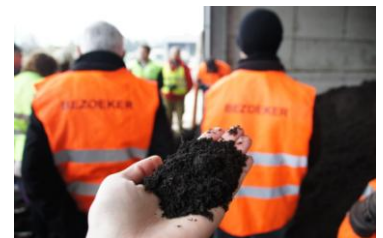
De Bodem Anders conferentie toont aan dat het onderwerp leeft onder boeren, burgers en wetenschappers. De algemene conclusie is dat de bodem en het bodemleven veel meer aandacht en waardering verdienen. Een gezonde en vruchtbare bodem is de basis voor duurzame productie van gezond voedsel, ook voor toekomstige generaties. Teveel hedendaagse landbouwpraktijken houden geen rekening met dit belang en zijn gericht op de opbrengst op korte termijn. Ook korte termijn pachtcontracten en veilingssysteem voor pachtgronden zijn funest: boeren niet investeren in de grond, omdat die over een paar jaar mogelijk toch niet meer van hen is. Te weinig aandacht wordt besteed aan de mogelijkheden om de kringloop van nutriënten te herstellen en de bodemvruchtbaarheid op peil te houden of zelfs te verbeteren.

Tijdens de Bodem Anders conferentie zijn vele goede suggesties gedaan:

- 1 Zorg voor zo veel mogelijk permanente bedekking van de bodem door vegetatie (gewassen, groenbemesters, mulch, etc.)
- 2 Behoud en verbeter de bodemstructuur. Minimaliseer grondbewerkingen om verstoringen van het bodemleven en van de bodem microbiologische processen zo veel mogelijk te voorkomen. Dat bespaart bovendien energie en voorkomt verdichting van de bodem.
- 3 Pas ruime gewasrotaties toe ter bevordering van de bodem structuur (rol van beworteling) en ter voorkoming en controle van ziekten, insecten en onkruiden.
- 4 Voed het bodemleven met zo veel mogelijk organisch materiaal, vanuit het besef dat koolstof een noodzakelijke voedselbron is voor bodem (micro-)organismen. Dus biomassa op het land en niet in de brand.
- 5 Leg nadruk op organische bemesting en besteed aandacht aan een evenwichtig nutrien ten aanbod met macro en micro elementen.
- 6 Combineer landbouw meer met bomen en struiken (agroforestry) en maak gebruik van de bosranden en houtwallen om biodiversiteit te stimuleren en het natuurlijk evenwicht te herstellen.
- 7 Organiseer pachtconstructies zo, dat boeren ook zullen investeren in hun grond

De verbeterde bodemkwaliteit die van deze maatregelen uitgaat vertaalt zich in een verhoogde voedsel- en voedingskwaliteit van de geproduceerde producten, hetgeen de gezondheid van mens en vee ten goede komt. Het verbetert bovendien het watervasthoudend vermogen van de bodem, hetgeen bijdraagt aan een goede waterhuishouding. Het maakt op de middellange termijn aanzienlijke besparingen in externe inputs mogelijk bij gelijkblijvende of zelfs verhoogde productieniveaus wat leidt tot economisch attractieve en duurzame productie systemen.

Als we als samenleving werkelijk belang hechten aan een gezonde en vruchtbare bodem en daarmee een duurzame toekomst, dan is er voor ons allen werk aan de winkel.

- * Individuele boeren kunnen een actieve rol spelen bij het toepassen van bovengenoemde maatregelen, recht doend aan hun specifieke bodemomstandigheden op zand-, leem-, klei- of veengronden.
- * Boerenorganisaties kunnen hun leden stimuleren bovengenoemde maatregelen toe te passen en bij te dragen aan het delen van kennis en goede voorbeelden.
- * De overheid kan een stimulerende rol spelen door betere bodemkwaliteit en meer biodiversiteit te belonen, zodat de boer loon naar werken krijgt. Verder kan de overheid stimuleren dat jonge boeren aan land komen om een bedrijf te beginnen. Ook kan zij stimuleren dat er langere pachtcontracten worden afgegeven voor de staatsgronden. Bovendien kan ze zorgen dat de publieke uitgaven aan onderzoek zich concentreren op technieken en kennis die bodem- en biodiversiteit bevorderen. Meer focus op agro-ecologie.
- * De wetenschap kan veel meer gebruik maken van de input en ideeën van boeren en meedenkende burgers en onderzoek uitvoeren in samenwerking met deze partners. Zeker als de overheid daar ook de financiële ruimte voor biedt. Relevante bevindingen en innovaties komen vaak van (boeren)observaties en praktijk experimenten.
- * Consumenten kunnen bijdragen door producten te kopen die geproduceerd zijn met zorg voor een gezonde bodem. Zij kunnen druk uitoefenen op de detailhandel om te zorgen dat boeren een eerlijke prijs krijgen voor hun product of direct producten afnemen van lokale boeren zodat ze hun lokale boeren steunen en ook weten hoe het voedsel geproduceerd is.

Voedsel Anders, april 2015

